

การเติบโต ที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม

สำนักวางแผนการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

หรือการเติบโตสีเขียว (Green Growth) หมายถึง แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่คำนึงถึงผลกระทบต่อทางสังคมและระบบนิเวศ ด้วยแนวทางการพัฒนาที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักการดำเนินงานที่สำคัญบนพื้นฐานของการตระหนักถึงคุณค่าของทุนธรรมชาติ ใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ มุ่งให้ประชาชนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ร่วมกับการคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงเป็นหนึ่งในเป้าหมายที่สำคัญของยุทธศาสตร์ประเทศระยะ 20 ปี ที่มุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับวาระการพัฒนาของโลก เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืน (2030 Sustainable Development Goals)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560 - 2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไว้เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 4 ด้าน คือ 1) รักษา พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ 2) จัดการน้ำ ให้พอเพียงต่อการใช้ประโยชน์ของประชาชน ให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การจัดการสิ่งแวดล้อมและลดมลพิษ 4) การลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ โดยมีเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงานโดยสังเขป ดังนี้

1

เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย

เป้าหมายที่ 1

รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

ตัวชี้วัด

- 1) เพิ่มพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ แบ่งเป็น ป่าอนุรักษ์ร้อยละ 25 และป่าเศรษฐกิจร้อยละ 15 เพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนจาก 1.53 ล้านไร่ เป็น 1.58 ล้านไร่
- 2) พืชและสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์มีสถานภาพดีขึ้น
- 3) มีแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (โครงการ One Map) ที่นำไปใช้ร่วมกัน และจำนวนพื้นที่จัดที่ดินทำกินให้ชุมชน

เป้าหมาย

ตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ 2

สร้างความมั่นคง และบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพ

- 1) มีระบบประปาหมู่บ้านครบทุกหมู่บ้าน
- 2) มีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างสมดุล ระหว่างความต้องการใช้น้ำกับปริมาณน้ำต้นทุน และมีการแปลงไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมใน 25 กลุ่มน้ำสำคัญของประเทศ
- 3) ประสิทธิภาพการใช้น้ำในพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น
- 4) ประสิทธิภาพการใช้น้ำทั้งภาคการผลิตและการบริโภคเพิ่มขึ้น
- 5) พื้นที่และมูลค่าความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้งมีแนวโน้มลดลง
- 6) พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นปีละ 350,000 ไร่

เป้าหมายที่ 3

สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และระบบนิเวศ

- 1) สัดส่วนของขยะมูลฝอยจากชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องและนำกลับมาใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 สัดส่วนของเสียอันตรายจากชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และกากอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมถูกนำเข้าสู่ระบบจัดการที่ถูกต้อง
- 2) คุณภาพน้ำของแม่น้ำสายหลักอยู่ในเกณฑ์ดี
- 3) คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตหมอกควันได้รับการแก้ไขปัญหาให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

เป้าหมายที่ 4

เพิ่มประสิทธิภาพการลดก๊าซเรือนกระจก และขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- 1) ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและขนส่งลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 ของการปล่อยในกรณีปกติ ภายในปี 2563
- 2) ต้นทุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหน่วยมีแนวโน้มลดลง
- 3) มีแผนปฏิบัติการการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรายสาขาที่จำเป็น เช่น การจัดการน้ำ เกษตร สาธารณสุข และป่าไม้
- 4) จัดตั้งกลไกของประเทศ เพื่อสนับสนุนด้านการเงิน เทคโนโลยี และการเสริมสร้างศักยภาพ

เป้าหมายที่ 5

เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดจากภัยพิบัติลดลง

- 1) ระบบพยากรณ์และเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับภาคเกษตรและการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในพื้นที่เสี่ยงภัย
- 2) สัดส่วนของพื้นที่เสี่ยงภัยที่ได้รับการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังภัยธรรมชาติ
- 3) จำนวนผู้เสียชีวิตและมูลค่าความเสียหายจากภัยธรรมชาติ ค่าใช้จ่ายในการชดเชยผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติในพื้นที่เสี่ยงภัยซ้ำซากลดลง

2

แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

2.1 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ใช้ประโยชน์จากทุนธรรมชาติโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว ผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าของระบบนิเวศ และการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่

2.1.1 ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูป่าไม้

มุ่งสร้างผืนแผ่นดินให้อุดมสมบูรณ์ ฟื้นคืนผืนป่า สร้างพื้นที่สีเขียวให้ปกคลุมพื้นที่ประเทศให้ได้ถึงร้อยละ 40 โดยติดตามการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง แก้ไขปัญหาการทับซ้อนแนวเขตที่ดินของรัฐ ฟื้นฟูป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ “ปลูกป่า ปลูกคน” ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ปลูกป่าเพื่อเชื่อมต่อผืนป่าขนาดเล็ก เพิ่มป่าชุมชน และป่าครัวเรือน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการดูแลรักษาป่า ร่วมกับการสร้างแรงจูงใจภาคเอกชน ภาคประชาชน และเกษตรกรรายย่อย ให้หันมาปลูกไม้มีค่า โดยรัฐแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค จัดตั้งตลาดกลางค้าไม้ให้บริการขนส่งไม้ และสนับสนุนเงินทุนระยะยาวเพื่อการปลูกป่า รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านวนเกษตร

2.1.2 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

ด้วยการอนุรักษ์พืชพันธุ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการเก็บรักษาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ รวมทั้งจุลินทรีย์ เพื่อการใช้ประโยชน์ในอนาคต สนับสนุนการวิจัยและการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสินค้าที่ใช้วัตถุดิบจากทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น โดยเฉพาะการพัฒนาสมุนไพรที่เป็นยาและเครื่องสำอางซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด

2.1.3 บริหารจัดการที่ดินและแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลที่ดินและการถือครองที่ดินของรัฐทุกประเภทให้ครบถ้วนชัดเจน จัดที่ดินทำกินให้ประชาชนที่ยากไร้โดยให้สิทธิในลักษณะแปลงรวมและการรวมกลุ่ม สนับสนุนระบบภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า ป้องกันการถือครองที่ดินของคนต่างชาติ รวมทั้งฟื้นฟูคุณภาพดินให้อุดมสมบูรณ์

2.1.4 ปกป้องทรัพยากรทางทะเลและป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง ด้วยการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์และเขตอนุรักษ์ สนับสนุนการจัดการร่วมของทุกภาคส่วน บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล จัดเก็บรายได้เพื่อนำมาฟื้นฟูลำโพงท่องเที่ยวให้คงความสมบูรณ์ ปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ควบคุมการจับสัตว์น้ำ คุ้มครองประมงพื้นบ้าน รวมทั้งป้องกันการก่อสร้างบนพื้นที่ชายหาดที่อาจก่อให้เกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเพิ่มขึ้นในพื้นที่ข้างเคียง

2.1.5 จัดการทรัพยากรแร่เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน ด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์การจัดการแร่ที่มีมูลค่าสูง โดยเปิดเผยต่อสาธารณชน จำกัดการส่งออกแร่ในรูปวัตถุดิบ หวงห้ามการทำเหมืองแร่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และเขตโบราณสถาน ควบคุมมลพิษจากการทำเหมืองแร่ที่ส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน แก้ไขความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับผู้ประกอบการเหมืองแร่ โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคม

2.2 การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดความมั่นคง สมดุล และยั่งยืน ทั้งในมิติเชิงปริมาณและคุณภาพ

ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อกำหนดทิศทางการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

2.2.1 เร่งรัดการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.

เพื่อเป็นกฎหมายหลักด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ โดยมีคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็นกลไกหลักในการกำหนดนโยบาย แผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ การบริหารจัดการภาวะวิกฤตน้ำแห่งชาติ ทั้งน้ำแล้ง น้ำท่วม และน้ำเสีย

2.2.2 จัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำอย่างบูรณาการทั้ง 25 ลุ่มน้ำ เพื่อเป็นกรอบการบริหารจัดการ การพัฒนา การใช้ประโยชน์ ทรัพยากรน้ำของลุ่มน้ำและการจัดทำแผนงาน/โครงการ ด้วยการประสานงานและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างภาคประชาชนในพื้นที่ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคราชการ

2.2.3 นำกระบวนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์มาใช้เป็นเครื่องมือนำเสนองานทางเลือกในการตัดสินใจระดับนโยบาย แผน และแผนงาน ที่เหมาะสมกับศักยภาพของลุ่มน้ำ เพื่อให้กิจกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ระดับลุ่มน้ำคำนึงถึงความยั่งยืนและความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่อย่างมีส่วนร่วมจากภาคีการพัฒนาในพื้นที่ลุ่มน้ำ

2.2.4 เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของแหล่งน้ำต้นทุนและระบบกระจายน้ำให้ดีขึ้น ด้วยการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางและขนาดเล็กในลักษณะรวมกลุ่มพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่ชนบท ซึ่งประชาชนยังขาดแคลนน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภค ตลอดจนศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมและมีความคุ้มค่าในการพัฒนาน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ประโยชน์เพื่อการบรรเทาการขาดแคลนน้ำ

2.2.5 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและการจัดสรรน้ำต่อหน่วย

ในภาคการผลิตทั้งในและนอกเขตพื้นที่ชลประทาน ให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงขึ้น โดยปรับเปลี่ยนชนิด วิธีการ หรือรูปแบบการปลูกพืชให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำเก็บกักและศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างจริงจัง ร่วมกับการบำบัดและการนำน้ำกลับมาใช้ซ้ำในภาคอุตสาหกรรมและพื้นที่เขตเศรษฐกิจ และสร้างหลักประกันว่าจะมีการใช้น้ำและจัดหาน้ำที่ยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ และลดจำนวนประชาชนที่ประสบความทุกข์จากการขาดแคลนน้ำได้อย่างยั่งยืน

2.3 แก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชน โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 เร่งจัดการขยะตกค้างสะสมในพื้นที่วิกฤต สนับสนุนการแปรรูปขยะเป็นพลังงานและการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ ผลักดันการทำแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยในระดับจังหวัดและท้องถิ่น ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้รวมกลุ่มจัดการขยะมูลฝอยและร่วมลงทุนกับภาคเอกชน รมรณรงค์ให้มีการจัดการขยะอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง พัฒนาระบบควบคุมการขนส่งของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐาน

2.3.2 เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤตและลุ่มน้ำสำคัญ พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน บริหารจัดการน้ำเสียอย่างครบวงจร ส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนและเมือง ผลักดันการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการบำบัดน้ำเสีย ติดตามและประเมินประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสีย เฝ้าระวังคุณภาพน้ำบาดาลในพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอย ปรับปรุงกฎหมายควบคุมอาคารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งกำเนิดน้ำเสีย กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานการระบายมลพิษลงสู่แหล่งน้ำที่คำนึงถึงปริมาณมลพิษสะสมรวม

2.3.3 แก้ไขวิกฤตหมอกควันไฟป่าในเขตภาคเหนือและภาคใต้ โดยส่งเสริมทุกภาคส่วนให้ร่วมมือป้องกันอย่างต่อเนื่อง ประสานกับประเทศเพื่อนบ้านตามข้อตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและเป็นธรรม และสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเปลี่ยนพฤติกรรมการเผาหลังเก็บเกี่ยว เปลี่ยนไปปลูกไม้ยืนต้น หรือเปลี่ยนอาชีพใหม่

2.3.4 ปรับปรุงกฎหมายและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมืองเพื่อรองรับการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จัดทำผังเมืองที่คำนึงถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ปรับปรุงเทศบัญญัติท้องถิ่นและกฎหมายควบคุมอาคารให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามมาตรฐาน และใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สนับสนุนมาตรการกำหนดฉลากแสดงประสิทธิภาพการใช้พลังงานกับอุปกรณ์ไฟฟ้าต่างๆ สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความต้านทานภัยพิบัติ ขยายผลการพัฒนาเมืองสีเขียวในมิติต่างๆ ที่ดำเนินการอยู่แล้ว ในลักษณะนำร่อง

2.4 ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ชี้นำการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ภายใต้แนวคิดตลอดวัฏจักรชีวิต ดังนี้

2.4.1 ส่งเสริมการผลิตและการลงทุนในอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สนับสนุนกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐานการลดมลพิษ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีที่สะอาด ออกแบบระบบการผลิตและสร้างนวัตกรรมของสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ พลาสติกชีวภาพ สนับสนุนแนวทางการจัดการเชิงรุก เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตลอดห่วงโซ่อุปทาน และลดก๊าซเรือนกระจกตลอดกระบวนการผลิต รวมทั้งส่งเสริมการจัดทำบัญชีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมรายสินค้า สนับสนุนการออกฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นต์ ส่งเสริมสินค้าฉลากเขียว และฉลากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ พัฒนาฐานข้อมูลการประเมินวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ของภาคการผลิตและภาคการขนส่ง เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานฟุตพริ้นต์สิ่งแวดล้อม

2.4.2 สนับสนุนการผลิตภาคการเกษตรไปสู่เกษตรกรรมที่ยั่งยืน โดยขยายผลแนวคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการใช้วัสดุอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ชีวภาพทดแทนสารเคมีการเกษตร จัดให้มีแหล่งทุนและกลไกการตลาด เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับปรุงแบบวิธีการเพาะปลูกให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือเกษตรกรรมยั่งยืน อาทิ เกษตรธรรมชาติ เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร และเกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้การทำเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบรับรองมาตรฐานและการตรวจสอบคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ สินค้าเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าเกษตร ตลอดจนศึกษาความพร้อมในการยกระดับให้เป็นมาตรการเชิงบังคับ

2.4.3 ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ปรับใช้มาตรการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบนิเวศเปราะบาง พัฒนาและยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของไทยสู่สากล โดยควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสม วางระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะระบบกำจัดขยะมูลฝอยและระบบบำบัดน้ำเสีย สร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ชีวภาพและการอนุรักษ์ โดยเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนและธรรมชาติกับการอนุรักษ์ทรัพยากร การสืบทอดอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์

การทวงถามอย่างยั่งยืน

2.4.4 สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนไปสู่การบริโภคที่ยั่งยืน สร้างความตระหนักรู้โดยให้ข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอ เสริมสร้างทัศนคติในการดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตที่พอเพียงและยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ สนับสนุนการผลิตสื่อสร้างสรรค์ด้านสิ่งแวดล้อม เลือกใช้มาตรการจูงใจที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อส่งเสริมแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ ทดแทนพลาสติก ขยายผลการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของภาครัฐให้ครอบคลุมถึงระดับภูมิภาคและท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มเติมประเภทของสินค้าให้มากขึ้น และครอบคลุมสินค้าทางการเกษตรอินทรีย์

2.5 สนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2.5.1 จัดทำและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ให้สามารถรองรับพันธกรณีระหว่างประเทศด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างบูรณาการและครอบคลุม เพื่อสนับสนุนระบบรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการจัดการภายใต้มาตรการการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ อีกทั้งเอื้ออำนวยต่อการจัดตั้งกลไกใหม่ๆ ระหว่างภาครัฐและเอกชนในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5.2 พัฒนามาตรการและกลไกเพื่อสนับสนุนการลดก๊าซเรือนกระจกในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะสาขาการผลิตไฟฟ้า การใช้พลังงานในภาคขนส่ง ภาคอุตสาหกรรม ภาคครัวเรือนและอาคาร โดยมุ่งลดการผลิตและใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิล ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน การอนุรักษ์พลังงาน การผลิตพลังงานทดแทนจากของเสีย พัฒนาบุคลากรให้เชี่ยวชาญด้านพลังงานทดแทนประเภทต่างๆ สนับสนุนระบบคมนาคมขนส่งที่ยั่งยืน เพิ่มประสิทธิภาพเครื่องยนต์และเครื่องจักรอุปกรณ์ รวมทั้งส่งเสริมการจัดตั้งกลไกทางการเงินที่สนับสนุนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สร้างประโยชน์ร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน อาทิ กลไกตลาดคาร์บอนเครดิต ภาษีคาร์บอน รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนลงทุนเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มมากขึ้น

2.5.3 ส่งเสริมภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดเก็บและรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยเริ่มต้นจากข้อมูลการใช้พลังงาน ทั้งนี้ ภาครัฐให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ อาทิ ด้านการเก็บรวบรวมและจัดทำข้อมูลพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาฐานข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศที่เป็นปัจจุบัน การขึ้นทะเบียนกิจกรรมการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการประเมินแนวโน้มการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอนาคต

2.5.4 เพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ร่วมกับการศึกษาและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปรับตัวในการจัดหาเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับภาคเกษตร สนับสนุนช่วยเหลือประชาชนในกลุ่มเปราะบาง มีความเสี่ยงสูง และมีความสามารถในการปรับตัวต่ำ วางแผนป้องกันเมืองที่อาจได้รับผลกระทบจากระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น และเผชิญกับฤดูกาลที่รุนแรงและแปรปรวน โดยวางแผนเมืองบนพื้นฐานการประเมินและวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จัดทำยุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติการการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับประเทศ รายสาขา และระดับพื้นที่

2.5.5 สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคส่วนต่างๆ ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบและความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรและหน่วยงานในระดับต่างๆ ทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น รวมทั้งชุมชน ให้มีความรู้ ความสามารถในการรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ปล่อยคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาและบรรจุหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงและสิ่งแวดล้อมไว้ในระบบการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่ระดับปฐมวัย

2.6 พัฒนาระบบการบริหารจัดการและกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

2.6.1 ปรับปรุงกลไกและกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนจัดทำ พิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) และติดตามตรวจสอบ โดยผลักดันให้หน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการอนุญาตต้องรับผิดชอบติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด หากผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสม กำหนดให้ใช้ผลการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการต่างๆ ในรายงาน EIA เป็นเงื่อนไขในการต่อใบอนุญาตดำเนินการ การขอเปลี่ยนแปลงหรือก่อสร้างเพิ่มเติมโครงการ ทบทวนรูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของ EIA

2.6.2 ผลักดันให้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายและนำไปสู่การปฏิบัติ สำหรับเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเชิงนโยบายของภาครัฐได้อย่างแท้จริง รวมทั้งมีกระบวนการพิจารณาที่คำนึงถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน โดยดำเนินการนำร่องในพื้นที่ระดับลุ่มน้ำ และเป็นเครื่องมือสนับสนุนการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ทั้งเขตการพัฒนาเศรษฐกิจ และระบบนิเวศที่สำคัญ

2.6.3 สร้างจิตสำนึกความตระหนักและปรับปรุงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการจัดทำโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ เพื่อสร้างการยอมรับและความมั่นใจจากประชาชนในพื้นที่ สนับสนุนการตั้งกองทุนพัฒนาการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งภาคส่วนต่างๆ ร่วมสนับสนุนงบประมาณ พัฒนากลไกการติดตามโครงการของรัฐ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชน สนับสนุนการจัดตั้งกลไกเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการยุติธรรม

2.6.4 ทบทวนแก้ไขกฎหมาย โดยเฉพาะร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ที่ควรมีสาระคุ้มครองสิทธิชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่ต้นน้ำ หรือพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน กำหนดมาตรการชัดเจนผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายของรัฐ เช่น พื้นที่น้ำท่วม พื้นที่เวนคืนที่ดิน เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ

2.6.5 ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนและชุมชนเพื่อสร้างพลังร่วมในการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐ โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนที่มีธรรมาภิบาลในการบริหารงานมีโอกาสร่วมดำเนินงานกับภาครัฐและชุมชน สนับสนุนการจัดตั้งกลไกและกองทุนเพื่อการฟื้นฟู เยียวยา และชดเชยแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ร่วมกับการศึกษาและกำหนดใช้มาตรการทางการคลังที่เหมาะสม เป็นธรรม และเป็นไปตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สามารถเรียกเก็บค่าเสียหายจากผู้ประกอบการเพื่อรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นในระยะยาวได้ พัฒนากลไกการยุติธรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ครอบคลุมตั้งแต่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การพิสูจน์ความเสียหาย รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม

2.7 พัฒนาการร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

โดยผลักดันการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอาเซียน แสวงหาแนวทางร่วมมือกับอาเซียนและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในประเด็นการขนส่งข้ามพรมแดน การบริหารจัดการพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติและ การแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดน สร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ รวมทั้งทบทวนกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านการค้าและสิ่งแวดล้อมตามความเหมาะสมและความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อป้องกันปัญหาทางการค้าหรือการตัดสิทธิ์ทางการค้า อาทิ ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU)

3

แผนงานและโครงการสำคัญ

เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมและสนับสนุนเป้าหมายหลายด้านพร้อมกัน จึงได้กำหนดโครงการที่มีความสำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้

3.1 โครงการส่งเสริมการปลูกป่าไม้เศรษฐกิจมีค่าระยะยาว ด้วยการส่งเสริมให้ภาคประชาชน ภาคชุมชน และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกป่าไม้มีค่า พัฒนาการปลูกสร้างสวนป่าและระบบการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน และพัฒนาอุตสาหกรรมไม้มีค่าตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิต โดยรัฐมีบทบาทในการสนับสนุนและกำหนดมาตรการจูงใจ กำหนดเขตพื้นที่ที่เหมาะสม พัฒนาตลาดกลางค้าไม้ และพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การขนส่งไม้ สนับสนุนกลไกทางการเงิน ทั้งนี้โครงการมีเป้าหมายที่จะเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจให้ได้ร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ โดยมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ร้อยละ 25 การปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจ

3.2 แผนงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ใน 5 พื้นที่ลุ่มน้ำนำร่อง โดยนำกระบวนการเชิงระบบด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญ

ในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งในรายสาขาและในเชิงพื้นที่ระดับลุ่มน้ำมาใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินนโยบาย แผน และแผนงานในรายสาขา (Sectoral Based) หรือในเชิงพื้นที่ลุ่มน้ำ (Area Based) ที่การพัฒนามีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.3 แผนงานและโครงการตาม Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 - 2564 การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้บูรณาการแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดทั้ง 77 จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) และจัดทำเป็น **แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 - 2564)** โดยจะใช้เป็นแนวทางการดำเนินการจัดการ

ขยะมูลฝอยที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน อีกทั้งมีกรอบทิศทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบและบูรณาการจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และสามารถจัดการปัญหาขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่ โดยแผนแม่บทฯ ได้ลำดับความสำคัญของพื้นที่ในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเร่งดำเนินการ ดังนี้ (1) จัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม ซึ่งมีรูปแบบเป็นกลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ กลุ่มพื้นที่ขนาดกลาง กลุ่มพื้นที่ขนาดเล็ก (2) สร้างสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย และ (3) สนับสนุนให้มีการจัดการขยะมูลฝอยของตนเองภายในพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 349 กลุ่มพื้นที่ โดยในระยะแรก (ปี 2559) ดำเนินการใน 67 กลุ่มพื้นที่ และดำเนินการต่อเนื่องอีก 282 พื้นที่ ในปี 2560 - 2564

3.4 โครงการส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนควบคุมปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ลดลง โดยในส่วนการผลิตจะเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียว ตลอดห่วงโซ่อุปทาน ทั้งผู้ประกอบการรายเล็กและใหญ่ให้สามารถปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนภาครัฐสนับสนุนสินค้าเกษตรปลอดภัย เสริมมาตรการจูงใจ และรับรองฉลากเขียว เพื่อเพิ่มจำนวนสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในตลาด สำหรับส่วนการบริโภค เน้นเร่งสร้างความตระหนักรู้ และความเข้าใจให้กับภาคประชาชนให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกซื้อสินค้า และบริการจากผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

3.5 โครงการเมืองสีเขียว (Green City) สนับสนุนให้ผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดนโยบายการเติบโตสีเขียวของเมืองไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น และขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งด้านการจัดการของเสีย การเพิ่มพื้นที่สีเขียวของเมือง การวางผังเมือง เพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สนับสนุนการพัฒนาเมืองสีเขียว การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานของเมือง ทั้งในภาคการคมนาคมขนส่ง อาคาร และบ้านเรือน ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากตัวอย่างที่ดีของเมืองที่มีการเติบโตสีเขียว

เพื่อขยายผลและพัฒนาต่อยอด สนับสนุนให้ท้องถิ่นจัดตั้งกลไกเพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างเทศบาลกับชุมชน และปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนผ่านช่องทางต่างๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองสู่การเติบโตสีเขียว

